

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα

Δρ Δημήτριος Γκότζος

Τι είναι το αναλυτικό πρόγραμμα

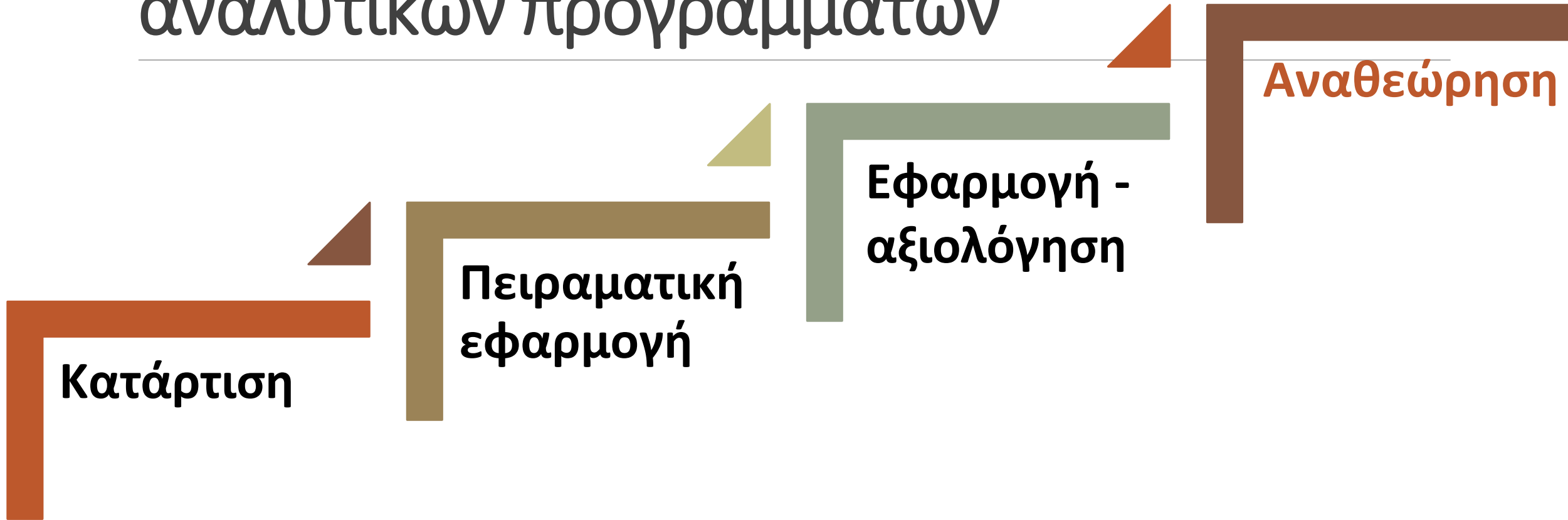

Διαδικασία
σύνταξης

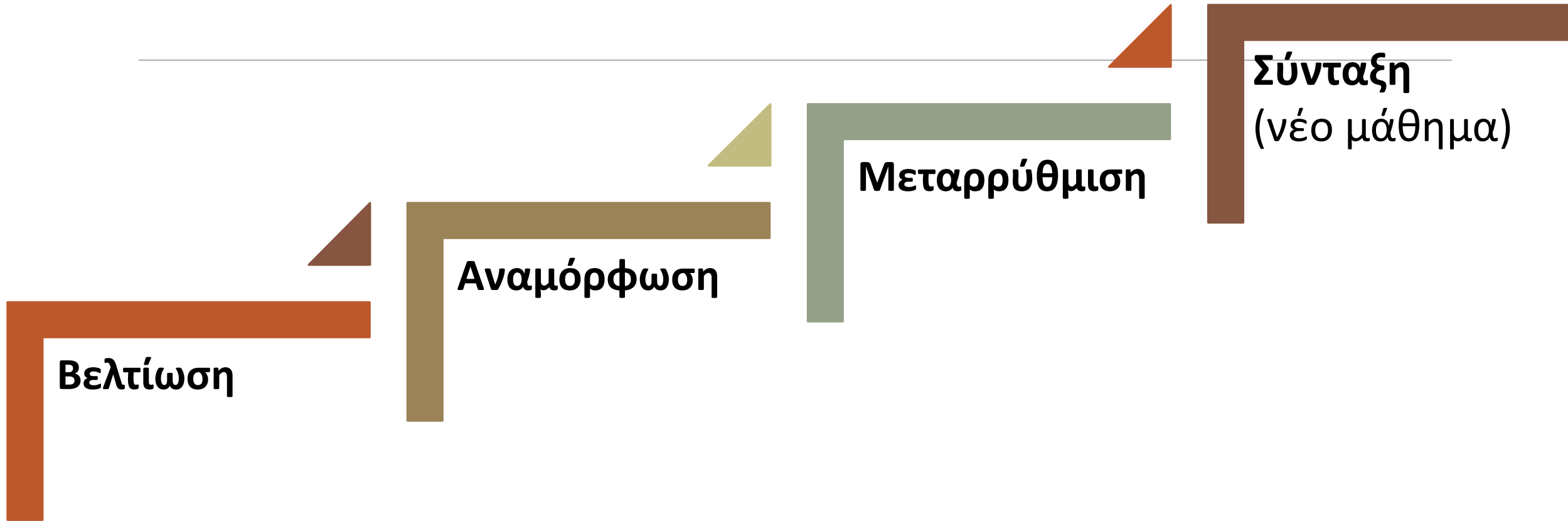
Αποτέλεσμα
διαδικασίας

Γραπτή διατύπωση των χαρακτηριστικών
μιας διδακτικής πρότασης

Στάδια εφαρμογής αναλυτικών προγραμμάτων

Αλλαγές αναλυτικών προγραμμάτων

Τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών στην Ελλάδα

Το υποχρεωτικό πλαίσιο
αναφοράς του
εκπαιδευτικού έργου

Πυξίδα που προσανατολίζει
την καθημερινή διδακτική
πράξη

Τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών στην Ελλάδα

Οριζόντια διασύνδεση γνωστικών αντικειμένων
Διαθεματική προσέγγιση της γνώσης

Οριζόντια και κάθετη διασύνδεση

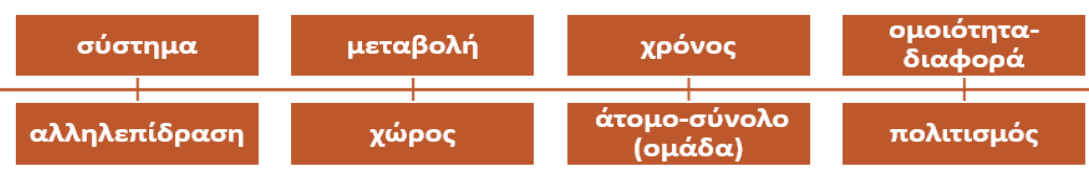
Οριζόντια διασύνδεση σημαίνει «κατάλληλη οργάνωση της διδακτέας ύλης κάθε γνωστικού αντικειμένου, με τρόπο που να εξασφαλίζεται η επεξεργασία θεμάτων από πολλές οπτικές γωνίες...» (ΦΕΚ 303/2003,3737)

Κάθετη διασύνδεση σημαίνει την οργάνωση της διδακτέας ύλης των μαθημάτων με βάση τις **ίδιες έννοιες**, δεξιότητες διαμέσου των τάξεων.

Μακρο-έννοιες της διαθεματικής προσέγγισης

«χώρος» (τόπος),
«ομάδα» (άνθρωποι),
«χρόνος» και
«αλληλεπίδραση»

Οι ασχολίες των κατοίκων ενός τόπου είναι συνάρτηση των κλιματικών συνθηκών και της γεωμορφολογίας του

Παρατηρήστε τον παγκόσμιο χάρτη και εντοπίστε τις πολικές περιοχές σε κάθε ήπειρο.

Βορειότερα από το Βόρειο Πολικό Κύκλο και νοτιότερα από το Νότιο Πολικό Κύκλο εκτείνονται οι πολικές περιοχές της Γης. Είναι περιοχές σκεπασμένες από πάγους, αφού οι ακτίνες του Ήλιου πέφτουν πάντα τελείως πλάγια πάνω σε αυτές και η θερμοκρασία είναι πολύ χαμηλή.

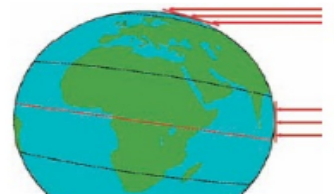
Η βόρεια πολική ζώνη καλύπτεται από το Βόρειο Παγωμένο Ωκεανό (Αρκτικό Ωκεανό). Περιλαμβάνει τις βόρειες ακτές της Αμερικής, της Ασίας και της Ευρώπης και το νησί [Γροιλανδία](#). Η νότια πολική ζώνη περιλαμβάνει την Ανταρκτική, η οποία από πολλούς θεωρείται ως η τέταρτη κατά σειρά μεγέθους ήπειρος και είναι ακατοίκητη.

Παρατήρησε την εικόνα 21.2 και προσπάθησε να εξηγήσεις το φαινόμενο της πολικής ημέρας και της πολικής νύχτας.

Ένα παράξενο φαινόμενο στις πολικές περιοχές είναι ότι η ημέρα και η νύχτα διαρκούν έξι μήνες η κάθε μια. Είναι η **πολική ημέρα** και η **πολική νύχτα**. Όταν στην Αρκτική επικρατεί ημέρα, στην Ανταρκτική επικρατεί νύχτα και αντιστρόφως.

Στις πολικές περιοχές η θερμοκρασία κατεβαίνει πολλές φορές κάτω από τους -60ο C. Η βλάστηση που αναπτύσσεται το καλοκαίρι μόνο για δύο μήνες (στις βόρειες πολικές περιοχές) είναι της τούνδρας και χαμηλότερα της τσίγκα.

Παρατηρήστε τους χάρτες και ονομάστε τις περιοχές, όπου ζουν οι κάτοικοι των αρκτικών περιοχών, δηλαδή οι Εσκιμώοι και οι Λάπωνες.

Οι Εσκιμώοι κατόρθωσαν να επιβιώσουν στο τόσο δύσκολο περιβάλλον αναπτύσσοντας έναν αξιοθαύμαστο τρόπο ζωής. Είχαν στη διάθεσή τους μόνο δέρματα, κόκαλα ζώων και ξύλο. Με τα δέρματα κατασκεύασαν ενδύματα και με τα κόκαλα και το ξύλο διάφορα εργαλεία. Είναι κυνηγοί και ψαράδες. Κυνηγούν τη φώκια και τρέφονται με το κρέας της, φωτίζονται και θερμαίνονται καίγοντας το λίπος της και ντύνονται με ρούχα που φτιάχνουν από το δέρμα της. Κατασκευάζουν τις βάρκες τους (καγιάκ) από το δέρμα της φώκιας ή από ξύλο. Για τα σπίτια τους (ιγκλού) χρησιμοποιούν κύβους παγωμένου χιονιού, το μόνο υλικό που υπάρχει άφθονο στις αρκτικές περιοχές. Οι κατασκευές αυτές τους προστατεύουν από το δριμύ ψύχος.

Οι Εσκιμώοι χρησιμοποιούν πολλές λέξεις για να εκφράσουν την έννοια του χιονιού. Ας εξηγήσουμε γιατί.

Οι Λάπωνες ζουν στη Βόρεια Ευρώπη. Έχουν συνδέσει τη ζωή τους με τους τάρανδους, από τους οποίους παίρνουν το κρέας και το γάλα για τροφή. Το δέρμα τους το χρησιμοποιούν για ρούχα και σκηνές.

Καθώς οι τάρανδοι μετακινούνται, για να βρουν τροφή σε περιοχές που δεν είναι καλυμμένες από πάγο, οι Λάπωνες τους ακολουθούν σε ατέλειωτα ταξίδια.

2. Αξονες, Γενικοί στόχοι, Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης

Ι. ΔΗΜΟΤΙΚΟ

Τάξη	Αξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Ενδεικτικές Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης
A-B	Ο άνθρωπος και ο χρόνος	Να κατανοήσουν την έννοια του χώρου, του χρόνου και της αλλαγής Να αναπτύξουν ενδιαφέρον για το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον Να εκτιμούν και να σέβονται τους αγώνες και την ανθρώπινη δημιουργία του παρελθόντος	Χρόνος, χώρος, παρελθόν, παρόν, μέλλον, αλλαγή, διαδοχή γεγονότων, πολιτισμός.
	Ευκαιριακές ενότητες	Να προσεγγίσουν βιωματικά παραμέτρους της έννοιας πολιτισμός, όπως: παράδοση, ήθη και έθιμα κ.λπ. Να προσεγγίσουν την έννοια της ελευθερίας και της εθνικής ανεξαρτησίας	Χώρος, χρόνος, παράδοση, ήθη, έθιμα, απελευθέρωση, ελευθερία, σκλαβιά, ειρήνη.
Γ	Μυθολογία	Να αναπτύξουν ενδιαφέρον για την ελληνική μυθολογία και τις επιβιώσεις της στη γλώσσα, τη λογοτεχνία, την τέχνη. Να έλθουν σε επαφή με την πολιτιστική τους κληρονομιά	Χώρος, Χρόνος, Μυθολογία, παραμύθι, μύθος, ήρωας, άθλος, εκστρατεία, δωδεκάθεο, φαντασία, πραγματικότητα.
	Προϊστορία και Πρωτοϊστορία	Να κάνουν συσχετίσεις και να προβαίνουν σε απλές γενικεύσεις. Να προβληματιστούν για τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον και τον αγώνα του για την πρόοδο.	Χώρος, χρόνος, πρωτόγονος, τεχνολογία, ανακάλυψη, αλλαγή, εξέλιξη, πρόοδος, θαλασσοκρατία.
Δ	Γεωμετρικά χρόνια Αρχαϊκά χρόνια	Να εκτιμήσουν την αξία της συνεργασίας και των κοινών δεσμών. Να ευαισθητοποιηθούν απέναντι στα δημιουργήματα της εποχής.	Χώρος, χρόνος, μεταβολή, συνεργασία, μετανάστευση, μετακίνηση, ενότητα, οργάνωση, αποικία, μητρόπολη.
	Κλασικά χρόνια	Να συσχετίσουν γεγονότα της κλασικής εποχής με παρόμοια γεγονότα της σημερινής εποχής και να προβούν σε δυνητικές γενικεύσεις. Να αναγνωρίσουν τις αξίες της δημοκρατίας και της ελευθερίας	Χώρος-χρόνος, αιτία-αφορμή, πολίτευμα, συμμαχία, σύστημα, οργάνωση, ηγεμονία, τέχνη, πολιτισμός.
	Ελληνιστικά και ρωμαϊκά χρόνια	Να κατανοήσουν βασικές ιστορικές έννοιες που συνάγονται από τα σημαντικότερα γεγονότα της εποχής. Να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της ανάγκης για ειρήνη και συνύπαρξη των λαών.	Χώρος-χρόνος, σύγκρουση, μεταβολή, εισβολή, επανάσταση, ανεξαρτησία, εμφύλιος πόλεμος, Ρωμαϊοκρατία, συμπολιτεία.
	Θέματα από την αρχαία ιστορία Τοπική ιστορία	Να ενδιαφερθούν για την καθημερινή ζωή των ανθρώπων στα αρχαία χρόνια. Να εκτιμήσουν την πολιτισμική τους κληρονομιά.	Χώρος-χρόνος, μεταβολή, ήθη, έθιμα, μνημεία, παράδοση, κληρονομιά.

Πώς προωθείται η διαθεματικότητα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση;

Με τη συγκρότηση ενιαίων ανεξάρτητων διαθεματικών διδακτικών αντικειμένων (π.χ. Μελέτη του Περιβάλλοντος, «Ερευνώ και ανακαλύπτω», «Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή»)

Παράλληλη ή διαδοχική διδασκαλία εννοιών στο πλαίσιο περισσότερων του ενός διαφορετικών μαθημάτων

Ευέλικτη Ζώνη Διαθεματικών και Δημιουργικών Δραστηριοτήτων (διαθεματικές δραστηριότητες, σχέδια εργασίας)

Διαθεματικό
Ενιαίο Πλαίσιο
Προγράμματος
Σπουδών
(ΔΕΠΠΣ) και
Αναλυτικά
Προγράμματα
Σπουδών (ΑΠΣ)
Δημοτικού
Γυμνασίου (ΦΕΚ
303, τ. Β -
13/03/2003)

Πώς προωθείται η διαθεματικότητα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση;

Αν και τα ΑΠΣ ονομάζονται διαθεματικά η διαθεματικότητα είναι μόνο συμπληρωματική, αφού η αρχή της διατήρησης των διακριτών μαθημάτων κυριαρχεί. Σε όλα τα μαθήματα όμως προτείνονται διεπιστημονικές συγκλίσεις.

Μορφές διεπιστημονικής διδασκαλίας

Κατά τη διδασκαλία ενός μαθήματος συνδέονται γνώσεις από άλλα μαθήματα και γνωστικές περιοχές. Διατηρούνται οι διαχωριστικές γραμμές μεταξύ των μαθημάτων

Α.Π.Σ.

Σχεδιασμένος συνδυασμός (σε επίπεδο σύνταξης του ΑΠ) γνώσεων από διάφορα μαθήματα.

Δ.Ε.Π.Π.Σ.

Περιεχόμενα Δ.Ε.Π.Π.Σ. – Α.Π.Σ.

Δ.Ε.Π.Π.Σ.

Ευελιξία προσαρμογής του περιεχομένου του στις εκάστοτε εκπαιδευτικές ανάγκες

Ανά διδακτικό αντικείμενο, τους γενικούς σκοπούς της διδασκαλίας, τους γενικούς γνωστικούς, συναισθηματικούς και ψυχοκινητικούς στόχους

Συνοπτικά περιεχόμενα μάθησης

Ενδεικτικές θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης

Α.Π.Σ.

Εξειδικεύονται ανά γνωστικό αντικείμενο, οι σκοποί, οι στόχοι, οι θεματικές ενότητες

Υπολογίζεται ο προβλεπόμενος χρόνος για τη διδασκαλία κάθε θεματικής ενότητας

Υποδεικνύονται ενδεικτικές δραστηριότητες διαθεματικού χαρακτήρα, συμπεριλαμβάνονται ενδεικτικά διαθεματικά σχέδια εργασίας, για τα οποία διατίθεται περίπου το 10% του διδακτικού χρόνου

Προτάσεις για τη μεθόδευση και την αξιολόγηση της διδακτικής διαδικασίας

Δομικά στοιχεία Α.Π.Σ.

Γενικοί - ειδικοί
στόχοι

Περιεχόμενα
μάθησης –
διδασκτέα ύλη

Υποδείξεις για
μεθόδευση της
διδασκαλίας

Αξιολόγηση της
αποτελεσματι-
κότητας της
διδασκαλίας

Πρόσθετο βοηθητικό υλικό

Ενδεικτικά σχέδια μαθήματος

Ανοιχτά Α.Π. : Ευθύνη για τη διατύπωση
ειδικών στόχων στη διακριτική ευχέρεια
του εκπαιδευτικού.

Μορφές αναλυτικού προγράμματος

Κλειστό

- Διατυπωμένοι ειδικοί στόχοι
- Επικεντρωμένο στο αποτέλεσμα της μάθησης
- Δασκαλοκεντρικές μέθοδοι διδασκαλίας

Ανοιχτό

- Αποκεντρωτική διάσταση
- Διατύπωση κατευθυντήριων γραμμών
- Οριοθέτηση πεδίου δράσης και ορίων που δεν πρέπει να υπερβεί ο εκπαιδευτικός

Τύπου curriculum

- Ανοιχτό
- Πρόσθετο βοηθητικό υλικό
- Σύντομες οδηγίες
- Σχέδια μαθήματος

Τύποι αναλυτικού προγράμματος

Επίσημο

Το βασικό σχέδιο μαθήματος που πρέπει να ακολουθηθεί, συμπεριλαμβανομένων των στόχων, της σειράς και των υλικών

Λειτουργικό

Ό,τι διδάσκει ο/η εκπαιδευτικός στην τάξη και τα αποτελέσματα του μαθήματος για τους/τις μαθητές/-τριες

Κρυφό ή παραπρόγραμμα

Οι κανόνες και αξίες της περιβάλλουσας κοινωνίας. Είναι ισχυρότερο και πιο ανθεκτικό από τα δύο πρώτα και ενδέχεται να έρθει σε σύγκρουση με αυτά

Μηδενικό

Αυτά που δεν διδάσκονται. Πρέπει να ληφθούν υπόψη οι λόγοι για τους οποίους κάποια πράγματα δεν περιλαμβάνονται στο επίσημο ή λειτουργικό αναλυτικό

Έξτρα

Οι μαθησιακές εμπειρίες που λαμβάνουν χώρα εκτός του επίσημου αναλυτικού προγράμματος.

Άξονες διερεύνησης αναλυτικών προγραμμάτων

α. Διαδικασίες σύνταξης και αναμόρφωσης

Άρτια αξιολόγηση

Αναμόρφωση

Μοντέλο σχεδιασμού

- Μοντέλο σκοπών – στόχων – Γιατί;
- Μοντέλο περιεχομένου – Τι;
- Μοντέλο διαδικασίας (μέθοδοι μάθησης) – Πώς;

Εγκυρότητα

- Ποιος προκαθορίζει τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα της διδακτικής-μαθησιακής διαδικασίας;
- Αποδοχή – Ενσωμάτωση ευρύτερα αποδεκτών αρχών, αξιών και σκοπών της αγωγής

Νομιμότητα

- Τήρηση κανόνων στη λήψη αποφάσεων
- Συμμετοχή όχι μόνο των ειδικών επιστημόνων αλλά και των άμεσα ενδιαφερομένων, εκπαιδευτικών, μαθητών και γονέων

β. Βαθμός ευελιξίας

Σκοποί-στόχοι και περιεχόμενα διδασκαλίας (σαφείς και εξειδικευμένοι vs εναλλακτικές εμπειρίες μάθησης)

Οργάνωση και αξιολόγηση της διδασκαλίας (προώθηση εναλλακτικών μεθοδολογικών προσεγγίσεων)

Διαδικασία σύνταξης (μεταβολές κατά την πρακτική εφαρμογή)

Λειτουργική διαφοροποίηση (εξασφάλιση διαφορετικών εμπειριών μάθησης ανάλογα με τις μαθησιακές προϋποθέσεις και τις διαφορετικές ικανότητες)

γ. Διάρθρωση

Συντονισμός των στόχων, των περιεχομένων, των μεθόδων και μέσων διδασκαλίας και αξιολόγησης σε σχέση:

α) με τους γενικούς σκοπούς και τη φιλοσοφία του Α.Π.Σ.

β) με τις προϋποθέσεις μάθησης στην εκάστοτε σχολική τάξη.

Αποτελεσματικότητα των επιλογών (διδακτικών ενοτήτων, μεθοδολογικών προσεγγίσεων), με βάση τα δεδομένα της Ψυχολογίας και τις αρχές της Παιδαγωγικής και της Διδακτικής

γ. Το επίσημο και το κρυφό αναλυτικό πρόγραμμα/ παραπρόγραμμα

Αν οι γενικότεροι όροι λειτουργίας του σχολείου (διαρρύθμιση του σχολικού χώρου, κατανομή του χρόνου, επιλεκτική λειτουργία του σχολείου, σχολικά πρότυπα γλωσσικής χρήσης, σχέσεις των εταίρων της παιδαγωγικής αλληλεπίδρασης κ.ά.) συμβάλλουν στην επίτευξη των σκοπών και των επιδιώξεων του επίσημου Αναλυτικού Προγράμματος, ή αν τους αντιστρατεύονται και τους υπονομεύουν.

Το Ωρολόγιο Πρόγραμμα

Αποτύπωση της αξιοποίησης του σχολικού χρόνου και της κατανομής του ανά διδακτικό αντικείμενο και τάξη.

Καθοριστικός παράγοντας υλοποίησης του Αναλυτικού Προγράμματος, καθώς οριοθετεί το ενδεδειγμένο χρονικό πλαίσιο αναφοράς και προσφέρει δυνατότητες για την ανάπτυξη του Περιεχομένου Σπουδών

Καθορίζεται με εγκύκλιο του ΥΠ.Π.Ε.Θ. σε κεντρικό επίπεδο.

Το Ωρολόγιο Πρόγραμμα

1. Ωρολόγιο Πρόγραμμα

ΩΡΕΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ	
08.00-08.10	10'	Υποδοχή μαθητών
08.10 - 09:40	90'	1η διδακτική περίοδος
09:40 - 10:00	20'	Διάλειμμα
10:00- 11:30	90'	2η διδακτική περίοδος
11:30- 11:45	15'	Διάλειμμα
11:45- 12:25	40'	5η διδακτική ώρα
12:25- 12:35	10'	Διάλειμμα
12:35- 13:15	40'	6η διδακτική ώρα (Λήξη υποχρεωτικού προγράμματος)
13:15- 13:20	5'	Μετάβαση μαθητών Ολοήμερου στην αίθουσα σίτισης
13:20-14:00	40'	1η ώρα Ολοήμερου Προγράμματος Σίτιση
14:00- 14:15	15'	Διάλειμμα
14:15- 15:00	45'	2η ώρα Ολοήμερου Προγράμματος Μελέτη-Προετοιμασία
15:00 - 15.15	15'	Διάλειμμα
15.15- 16:00	45'	3η ώρα Ολοήμερου Προγράμματος Επιλογή διδακτικού αντικειμένου (ΤΠΕ, Αθλητισμός, Αγγλικά, Εικαστικά, Μουσική, Θεατρική Ανωνή, Πολιτιστικοί Όμιλοι Δραστηριοτήτων) (Λήξη ολοήμερου προγράμματος)

Το Ωρολόγιο Πρόγραμμα

2. Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο στα 6/θέσια και άνω δημοτικά σχολεία.

ΤΑΞΕΙΣ		A	B	Γ	Δ	Ε	ΣΤ
α/α	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Ενιαίος τύπος					
1	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	-	-	2	2	1	1
2	ΓΛΩΣΣΑ	9	9	8	8	7	7
3	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	5	5	4	4	4	4
4	ΙΣΤΟΡΙΑ	-	-	2	2	2	2
5	ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛ.	4	4	2	2	-	-
6	ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ	-	-	-	-	2	2
7	ΦΥΣΙΚΑ	-	-	-	-	3	3
8	ΚΟΙΝ. και ΠΟΛ. ΑΓΩΓΗ	-	-	-	-	1	1
9	ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ						
	Εικαστικά	2	2	1	1	1	1
	Μουσική	1	1	1	1	1	1
	Θεατρική Αγωγή	1	1	1	1	-	-
10	ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	3	3	3	3	2	2
11	ΑΓΓΛΙΚΑ	1	1	3	3	3	3
12	ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΖΩΝΗ - ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	3	3	2	2	-	-
13	2η ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ	-	-	-	-	2	2
14	Τ.Π.Ε.	1	1	1	1	1	1
ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ		30	30	30	30	30	30

27%

13%

13%

47%

Το διδακτικό υλικό

Η Ελλάδα παραμένει η μόνη χώρα στην Ε.Ε., η οποία χρησιμοποιεί ένα και μοναδικό βιβλίο σε όλη την επικράτεια για το σύνολο σχεδόν των μαθημάτων.

Κριτήρια ποιότητας

Βιβλίο
μαθητή

Επιστημονικότητα
& παιδαγωγική
εγκυρότητα

Ανταπόκριση στο
επίπεδο των
μαθητών

Αντιστοιχία με τους
διατυπωμένους
στόχους της
διδασκαλίας και τη
φιλοσοφία του ΑΠ

Δημιουργία
κινήτρων μάθησης

Προώθηση
εναλλακτικών
διδακτικών
προσεγγίσεων &
δημιουργικών
δραστηριοτήτων

Βιβλίο
δασκάλου

Τετράδιο
εργασιών

Αισθητική
πληρότητα

Αποφυγή
προκαταλήψεων
και στερεοτύπων

Ευκολία στην
πρόσβαση και στη
χρήση

Προώθηση της
διαθεματικότητας

Το διδακτικό υλικό

Διαδραστικά σχολικά
βιβλία (Βιβλία
μαθητή)

Φωτόδεντρο

Η διδακτική μεθοδολογία

Διαθεματική ολιστική
προσέγγιση

Περιορίζει τον
γνωσιοκεντρικό και
δασκαλοκεντρικό
προσανατολισμό της
διδασκαλίας

Ο εκπαιδευτικός
λειτουργεί ως
διαμεσολαβητής της
μαθησιακής διαδικασίας

Ο/Η μαθητής/-τρια μέσω της
ανακαλυπτικής και ομαδοσυnergατικής
μάθησης αναπτύσσει νοητικές δεξιό-
τητες που θα του εξασφαλίζουν τη
δυνατότητα αντιμετώπισης
προβλημάτων και διαμόρφωσης θετικών
στάσεων και συμπεριφορών

Η διδακτική μεθοδολογία

Προτεινόμενες διδακτικές
στρατηγικές

Διερεύνηση και ανακάλυψη

Επιδείξεις (οπτικοακουστικό υλικό,
προσομοιώσεις, μοντελοποιήσεις)

Συζήτηση σε ομάδες, αφήγηση

Μαθητοκεντρικές διδακτικές
προσεγγίσεις: Οι μαθητές/-
τριες συνδιαμορφώνουν
παρεμβαίνοντας στην
οργανωτική διαδικασία (π.χ.
προγράμματα Ευέλικτης Ζώνης)